

Připomeneme si, co všechno jste zažili na vyšeHrátkovské Bojovce a společně si řekneme trochu víc o době, kterou jste si tam prožili a co jí všechno předcházelo

Normalizace? To není normální!

Abyste si uměli představit, proč byly "devadesátky" pro všechny v Čechách a na Slovensku "vodvaz", měli bychom si říct, co se tady dělo před nimi. Devadesátým letům v Československu předcházelo dlouhé období nesvobody a tvrdé cenzury, kdy měla všechno pod palcem jedna jediná politická strana – Komunistická strana Československa.

Tomuto období se říká normalizace. Začala v srpnu 1968, kdy na československé území vtrhla vojska Varšavské smlouvy, aby tak násilně potlačila snahy o větší svobodu a nastolila opět tvrdou cenzuru a represí, která trvala až do roku 1989, do takzvané Sametové revoluce.

? Koukněte se pozorně na tyto obrázky. Co na nich je a proč byste si tím v období normalizace zadělali na problémy? Popovídejte si o tom i společně ve třídě.

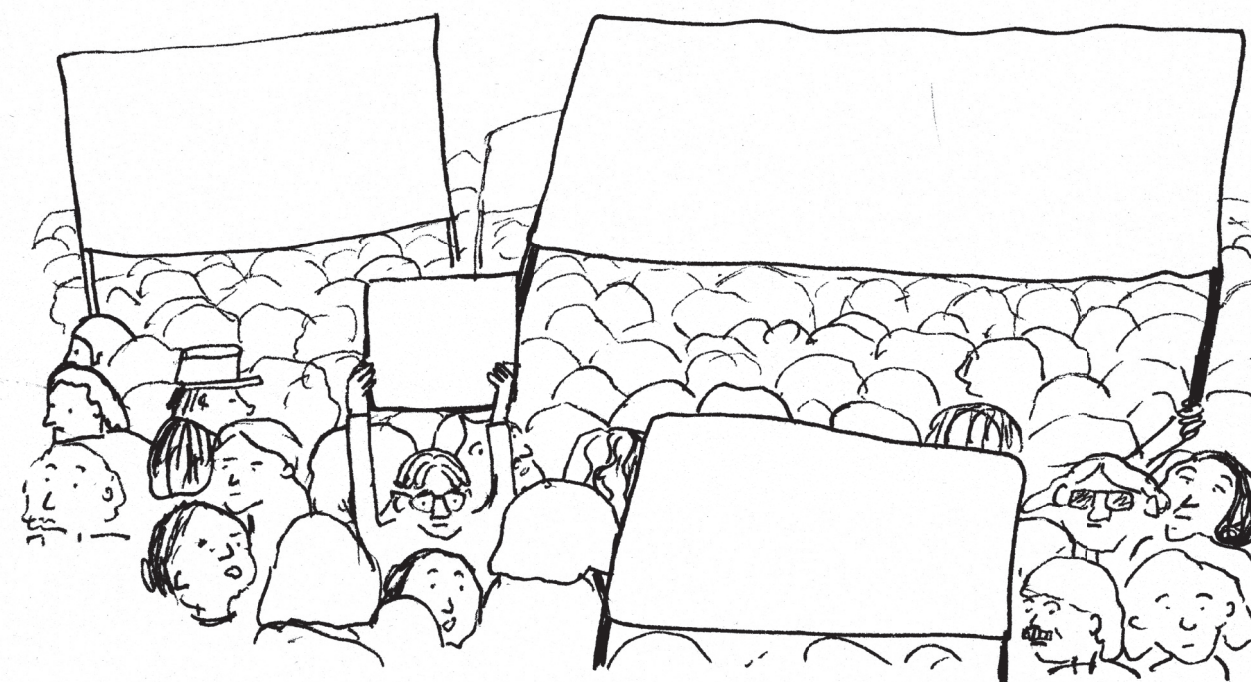

A dost! Revoluční rok 1989

Komunistické vedení se už delší dobu potýkalo s řadou problémů. Kvůli špatnému hospodaření mělo Československo velké ekonomické a hospodářské problémy. Navíc si lidé stále intenzivněji přáli víc svobody, demokracie, dodržování lidských práv. A nejednalo se jen o Československo – pod komunistickým útlakem byli i obyvatelé dalších zemí střední a východní Evropy, například Polska, Maďarska nebo Německé demokratické republiky neboli "Východního Německa".

Nejvýraznějším projevem nespokojenosti byly demonstrace. K masovým demonstracím došlo od roku 1969 poprvé až v roce 1988. Klíčovou se ale stala studentská manifestace 17. listopadu 1989, jež přerostla v masové protesty. K jejich potlačení bylo nasazeno několik tisíc příslušníků Sborů národní bezpečnosti včetně Odboru zvláštního určení, tzv. červených baretů.

? Na transparenty manifestujících napište hesla, která se na nich podle vás mohla 17. listopadu 1989 objevit. Můžete se inspirovat dobovými fotografiemi!

Režim, který formálně velmi dbal na dodržování „socialistické zákonnosti“ a systematicky vylučoval násilí z veřejného života, najednou brutálně zasahoval vůči vlastním pokojně demonstrujícím občanům, prosazujícím nenásilí a dialog. Původně studentská demonstrace a nepřiměřená reakce státní moci na ni tak podnítily československou společnost k nové vlně protestů a k dalším formám občanské angažovanosti (stávky atd.). Během následujících dnů a týdnů ztratila komunistická strana monopol moci a pod tlakem veřejnosti a událostí v okolních státech politické vedení odstoupilo.

Počátek demokracie

Před vlastním nastolením demokracie bylo třeba vypořádat se s pozůstatky minulosti, a tak 1. února 1990 byla zrušena **Státní bezpečnost** (StB), krátce nato byla též zrušena **Národní fronta**, o měsíc později byli rehabilitováni lidé, kteří byli pronásledováni komunistickým režimem a byl rovněž přijat **zákon o restitucích**, zahájeny přípravy na privatizaci státního majetku (**kupónová privatizace**) a byl zrušen trest smrti. Rovněž bylo domluveno odsunutí sovětských vojsk z území Československé republiky, která se od konce března 1990 nazývala Československá federativní republika a od 23. dubna Česko-slovenská federativní republika (tzv. **válka o pomlčku**).

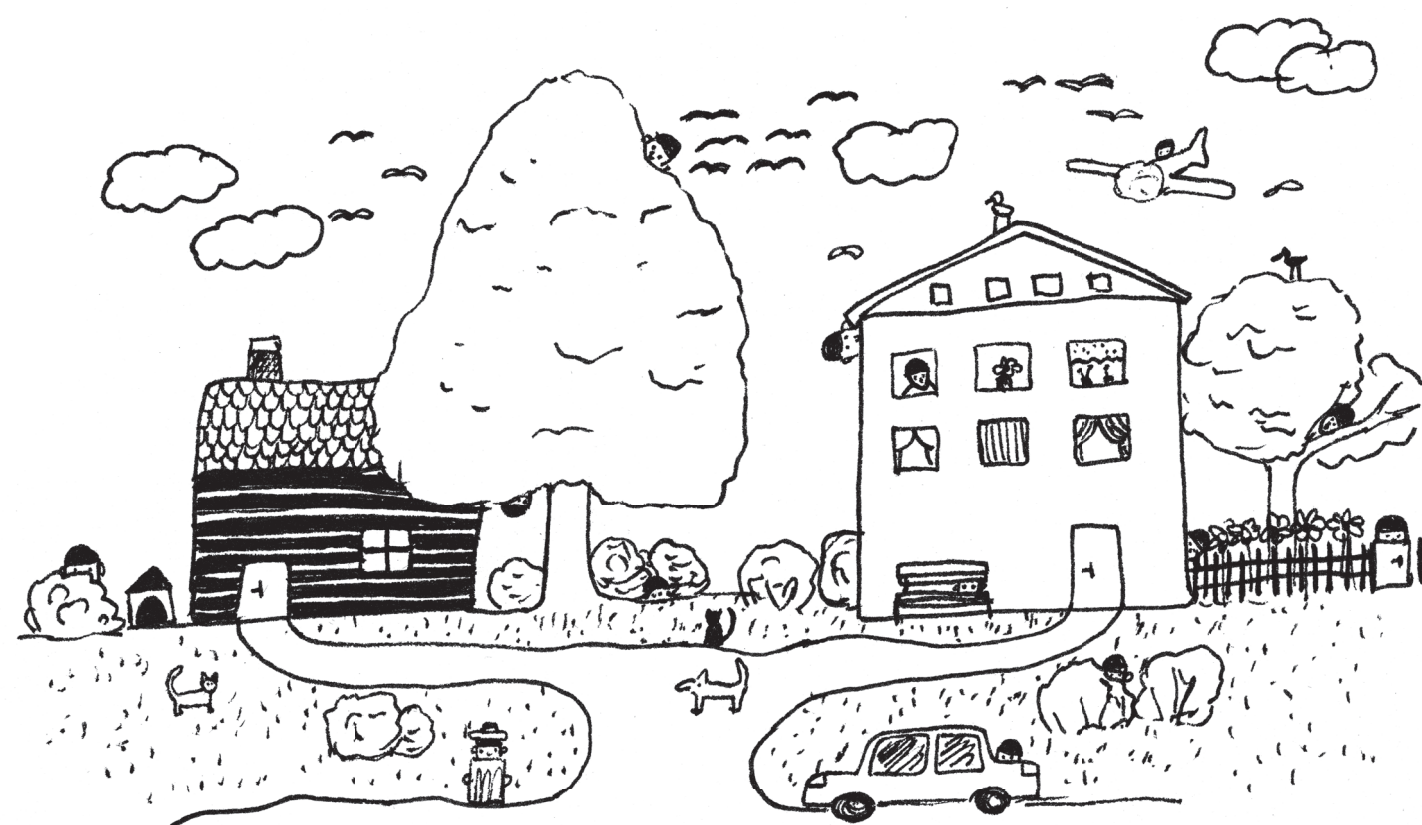
? V textu najděte tučně zvýrazněné pojmy a správně je přiřaďte k vysvětlivkám.

- je běžně užívané označení pro spor o název Československa, probíhající po listopadu 1989
- bylo sdružení politických stran a veřejně působících společenských organizací, které ale byly pouhými přísluhovači KSČ.
- byla československá politická policie, zpravodajská služba, která byla ihned od svého vzniku v roce 1945 pod kontrolou KSČ.
- je metoda, ve které stát prodává občanům vlastnické podíly v určitých státem vlastněných společnostech. Měla sloužit k přechodu na jiný ekonomický model – aby se o všechno nestaral stát, ale i soukromníci.
- umožnil vydat lidem určitý majetek, který jim byl odebrán v období od 25. února 1948 do 1. ledna 1990. Například nemovitosti, o které přišli kvůli emigraci, případně následkem vyvlastnění

Alou pryč!

Důležitým tématem, které bylo spojeno s koncem komunistického režimu v Československu, bylo zorganizování odchodu sovětských vojsk z území Československa. 26. února 1990 byla v Moskvě podepsána mezivládní smlouva o odchodu sovětských vojsk z ČSSR, v rámci které byl ve třech fázích naplánován odchod ca 73 500 vojáků, 1200 tanků, 1200 děl, a ostatní výzbroje a zařízení.

? Najděte na obrázku všechny schované sovětské vojáky.

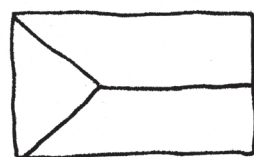
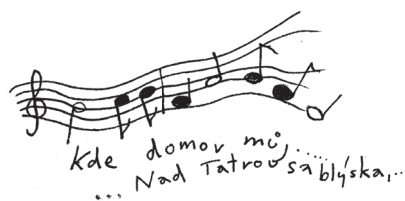
Federace.

Ačkoli Československo navenek vystupovalo jako jeden stát, jednalo se o federaci dvou států – České republiky a Slovenské republiky.

? Zjistěte, co znamená slovo federace a zkuste přijít na to, které naše sousední země stále federacemi jsou.

? Jako federativní republika jsme měli se Slováky hodně věcí společných. Některé z nich jsou na obrázcích. Napište k obrázkům správné popisky.

Možná bychom měli být jen přátelé...

Ve volbách v roce 1992 vyhrály v Čechách i na Slovensku strany s opačnými názory. V České republice zvítězila Občanská demokratická strana v koalici s Křesťanskodemokratickou stranou, na Slovensku Hnutí za demokratické Slovensko. Proto se nakonec předsedové obou stran (Václav Klaus a Vladimír Mečiar) dohodli na rozdělení Československa a už na Nový rok 1993 existovaly pouze samostatné státy Česká republika a Slovenská republika.

? Rozumíte ještě slovenštině? Zkuste správně spojit česká a slovenská slova.

SLOVENŠTINA

ČEŠTINA

somár
orgován
čučoriedka
bocian
hmla
vrecko
ťava
električka
konár
lopta
korytnačka
bravčové
cintorín
kapusta
kel
kaleráb

kapusta
mlha
vepřové
borůvka
velbloud
šeřík
čáp
zelí
větev
míč
kedlubna
želva
hřbitov
tramvaj
kapsa
osel

VYČŮRAT
A HRÁT!

U T Š F H R Á T K Y

Balte kufry, jede se na dovču!

Až do sametové revoluce nebylo vůbec jednoduché vycestovat za hranice, obzvlášť ne do západních států. Mohlo trvat i roky, než jste se mohli vydat do ciziny, ale většina lidí to štěstí ani neměla.

? **Proč myslíte, že nechtěl komunistický režim pouštět lidi na dovolené do zahraničí?**

Po roce 1989 se všechno změnilo. Najednou jste nepotřebovali desítky povolení a razítek a mohli jste cestovat nehledě na vaše politické názory, víru či postavení.

? **Pokud už jste byli někde v zahraničí, zkuste napsat, kde všude a co se vám tam nejvíce líbilo? Nebo napište, kam byste se rádi podívali.**

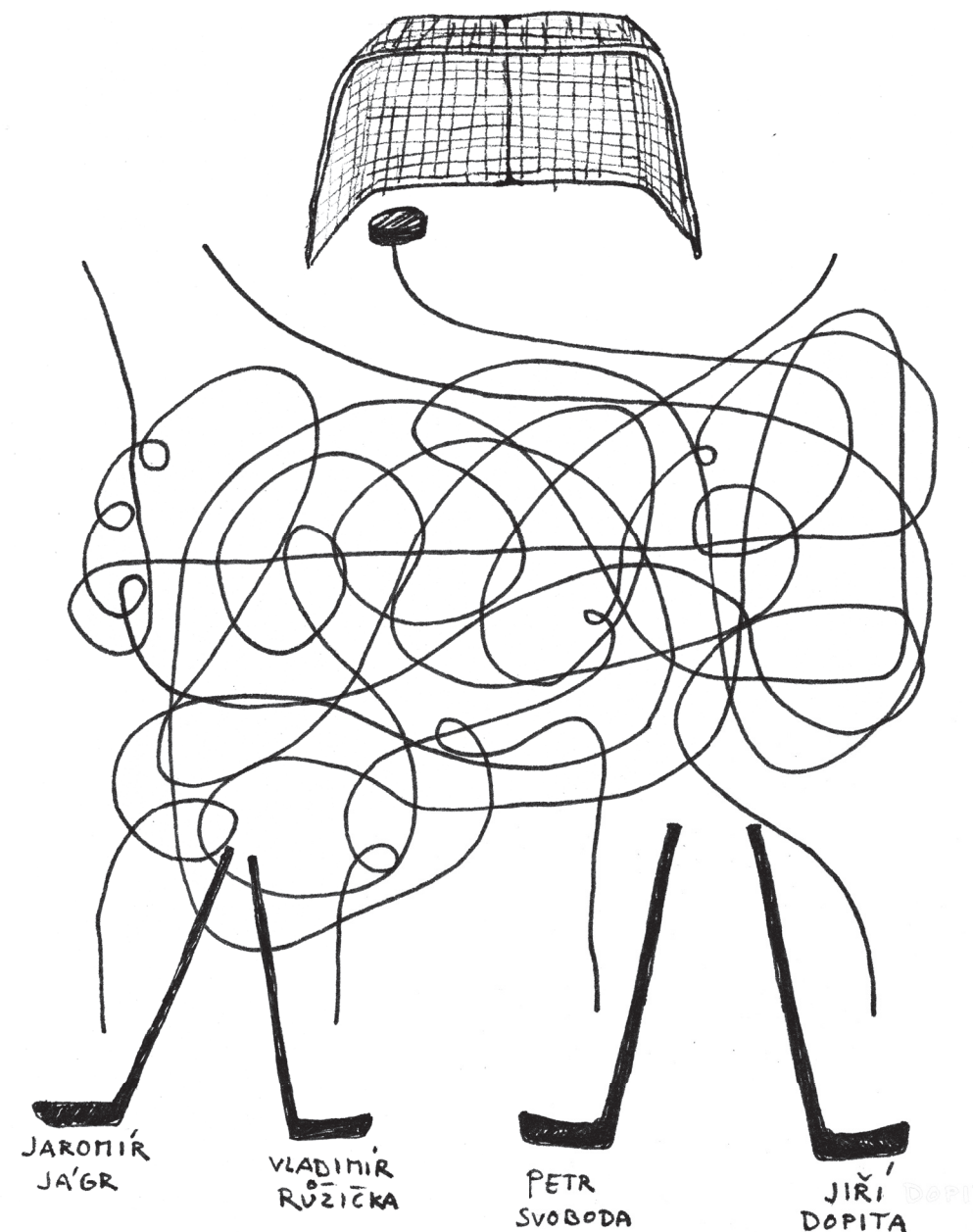
VYČŮRAT
A HRÁT!

U T Š F H R Á T K Y

NAGANO 98!

Na 18. olympijských hrách v roce 1998, které se konaly v japonském Naganu, se rozhodně nepočítalo s českou hokejovou reprezentací jako s nějakými favority. Největší šance na výhru se přičítaly Kanadě a USA, jisté šance se dávaly i Rusku. Co se ale nakonec stalo, s tím nikdo nepočítal. Čeští hokejisté pod vedením Ivana Hlinky porazili USA i Kanadu a čekal je poslední finálový zápas proti Rusku. 22. února ráno sledovala většina Čechů boj svých hokejistů proti zemi, která je po desetiletí okupovala a utlačovala. I proto nadšení nad výhrou nebralo konce. Největší hokejový triumf v české historii udělal z hráčů nesmrtelné hrdiny a z mnoha fanoušků hrdé vlastence a hlavně - hrdé Čechy. Za to jim poděkoval i tehdejší prezident Václav Havel.

? **Česká republika porazila Rusko 1:0. Zjistěte, kdo dal osudový gól.**

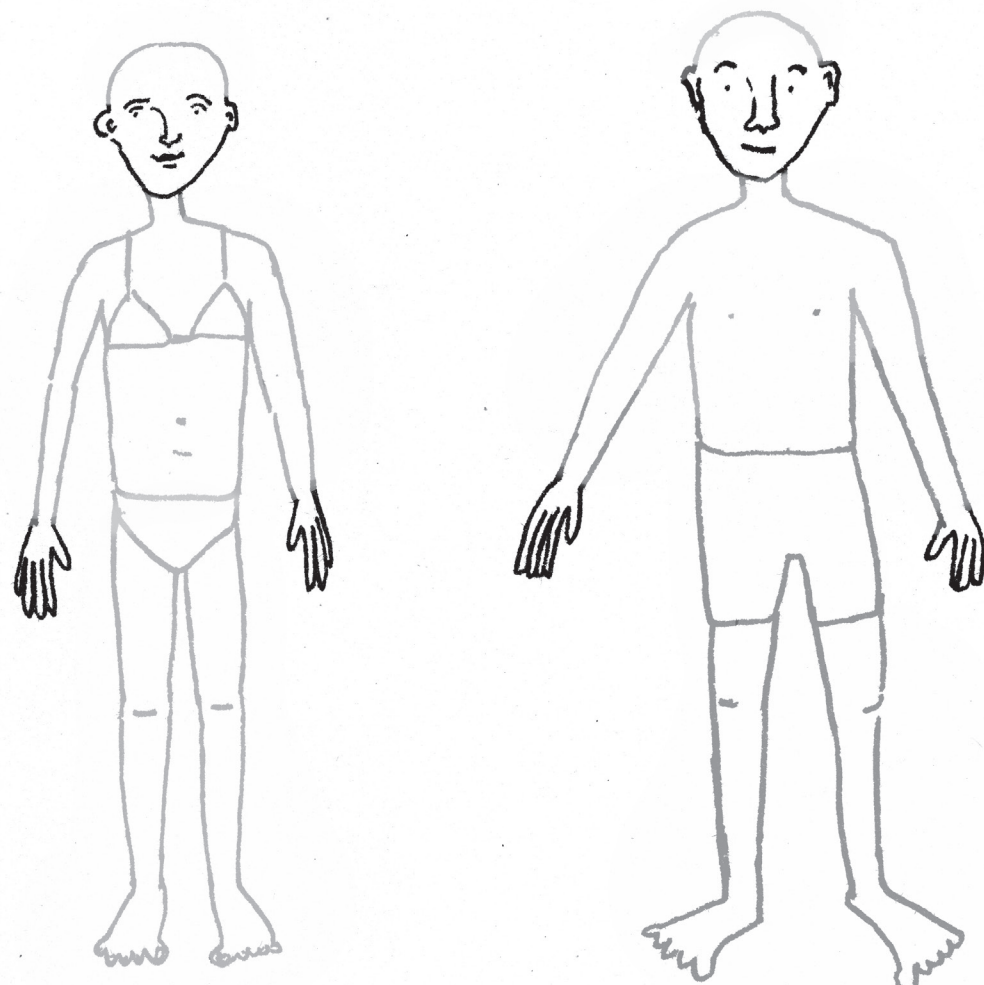

Móda

Začátek 90. let byl pro Československo vzrušujícím obdobím. Otevřely se hranice a do obchodů vtrhly jak západoněmecké jogurty a prací prášky, tak fůra oblečení, které se dosud nedalo sehnat ani v Tuzexu. Všichni prahli hlavně po džínách, ale bezhlavě se nakupovaly i pozoruhodné doplňky typu neonově zelené tkaničky do bot. Nosilo se to, protože to bylo prostě k sehnání a nosit se to mohlo. Podle oblečení jste také hned poznali, jakou kapelu nebo jaký seriál má dotyčný rád.

? V tabulce jsou módní výstřelky 90. let. Dokreslete jednotlivé kousky a účesy na zatím nic netušící naháče.

volné džíny do pasu ledvinky skřípečky s motýly culík vyčesaný na stranu
účes "na Jágra" gel do vlasů lacláče fialové sako ramenní vycpávky
šusťákovky ponožky v sandálech zářivé barvy anglické nápisy na tričkách

Televize

Od začátku pravidelného vysílání televize v roce 1953 do roku 1989 proběhlo sice hodně technických změn a vylepšení, ale obsah byl stále zaměřen především na propagandu ukazující socialismus a komunismus jako to nejlepší zřízení. Není proto čemu se divit, že po uvolnění poměrů se v 90. letech roztrhl pytel s různými pořady, seriály a telenovelami.

? V 90. letech začaly vysílat stanice TV Nova a TV Prima (původně Premiéra). Zkuste vymyslet vlastní novou televizní stanici. Vymyslete jí název, logo a pořady, které byste si přáli aby vysílala. Aby obstála v konkurenci, musí to být opravdu pecka!

nova

prima

Slovníček

V textu se objevila pro vás možná neznámá slovíčka. Tady najdete, co znamenají.

cenzura	státní kontrola informací, které se dostávají mezi lidi například v novinách (co se státu nehodilo, to se nesmělo se zveřejňovat, i když to byla pravda)
represe	útlak, potlačování
dialog	rozhovor, komunikace
angažovat se	zapojit se, mít zájem
monopol	výsadní postavení zde jedné politické strany – ta tedy nemá žádnou konkurenci
rehabilitovat	navrátit či obnovit funkci, dovednost, práva, čest
koalice	seskupení; sdružení dvou nebo více zde politických stran
Tuzex	podnik zahraničního obchodu v bývalém komunistickém režimu
propaganda	veřejné šíření myšlenek a názorů s cílem získat přívržence

Pořádá: Studio DAMÚZA, o. p. s.
Autoři konceptu a textů : Musaši Entertainment Company
(Tereza Havlová, Adam Páník)
Produkce: Karolína Hudská
Ilustrace a grafická úprava: Tereza Havlová
© VyšeHrátky 2023